2024-47-RE

Causa 2024-47-RE

(Masson Blanch c/ Principat d'Andorra)

Número de registre 320-2024. Recurs d'empara

Sentència del 20 de desembre del 2024

BOPA núm. 2, del 8 de gener del 2025

En nom del Poble Andorrà;

El Tribunal Constitucional;

Atesos els escrits presentats i registrats al Tribunal Constitucional, el 18 de juliol del 2024, per la representació processal dels Srs. Juan Marco Masson Blanch i Luis Alejandro Capdevielle Flores, mitjançant els quals interposa recurs d'empara contra la inactivitat de la Secció d'Instrucció Especialitzada 1 de la Batllia en el marc de la causa 8000168/2015, que derivaria en una presumpta vulneració dels drets a un judici de durada raonable i a un procés degut, reconeguts a l'article 10 de la Constitució, i, atès que demana al Tribunal Constitucional que atorgui l'empara sol·licitada, que declari la vulneració dels drets esmentats, que acordi restablir els recurrents en la integritat dels seus drets ordenant un termini, el més breu possible, per tal que la Batllia resolgui les peticions pendents i que es declari el dret dels recurrents a ser indemnitzats pels danys i perjudicis soferts;

Vista la Constitució, especialment els articles 10, 41.2, 98 c) i 102;

Vista la Llei qualificada del Tribunal Constitucional, especialment el títol IV, capítols primer i sisè;

Vist l'aute del Tribunal Constitucional del 9 de setembre del 2024 que va acumular els recursos d'empara 2024-47-RE i 2024-48-RE i va admetre a tràmit, sense efectes suspensius, aquesta causa acumulada;

Vist l'escrit d'al·legacions presentat i registrat al Tribunal Constitucional, el 26 de setembre del 2024, pel Ministeri Fiscal, en què informava que havia tingut coneixement de la defunció del Sr. Luis Alejandro Capdevielle Flores;

Vista la providència dictada l'11 d'octubre del 2024 pel magistrat ponent en què acorda la suspensió de la causa per tal que, en un termini de 13 dies hàbils, la representació processal del Sr. Luis Alejandro Capdevielle Flores acrediti la seva defunció i que aporti el títol successori en què es fonamenta la successió processal;

Vist l'escrit del 6 de novembre del 2024 presentat per la representació processal del Sr. Luis Alejandro Capdevielle Flores mitjançant el qual adjunta el certificat de defunció sol·licitat i demana la continuació de la causa pel que fa al Sr. Juan Marco Masson Blanch;

Vist l'escrit del 18 de novembre del 2024 del Ministeri Fiscal manifestant que no s'oposa a la continuació de la tramitació de la causa respecte del Sr. Juan Marco Masson Blanch;

Considerant que la defunció d'un dels recurrents és un motiu suficient per separar la causa acumulada 2024-47 i 48-RE i atès que no hi cap oposició del Ministeri Fiscal, el Tribunal Constitucional decideix que a partir d'ara seguirà la tramitació dels recursos d'empara 2024-47-RE i 2024-48-RE de manera independent i separada;

Vistes les conclusions formulades dintre de termini per la part recurrent i pel Ministeri Fiscal;

Escoltat l'informe del magistrat ponent, Sr. Joan Manel Abril Campoy;

1. Antecedents processals davant les jurisdiccions ordinàries

1.1. Arran de la incoació d'unes diligències prèvies contra un client de la BPA, per unes actuacions bancàries suposadament irregulars, el 23 de juliol del 2015, es va ampliar aquesta incoació als Srs. Juan Marco Masson Blanch i Luis Alejandro Capdevielle Flores, alhora que s'acordava el bloqueig, el control i l'embargament dels seus comptes bancaris.

1.2. El 18 d'octubre del 2018, la Batllia va dictar una decisió de sobreseïment provisional de les diligències prèvies.

1.3. El 30 de setembre del 2019, la Batllia va dictar un aute en què decidia revocar el sobreseïment i reobrir la causa.

1.4. El recurrent va presentar diversos escrits (el 30 d'agost del 2022; el 30 de novembre del 2023 i l'1 de febrer del 2024) en què demanava l'arxivament o el sobreseïment de la causa, i l'aixecament de les mesures cautelars.

1.5. El 18 de juliol del 2024, la representació processal del Sr. Juan Marco Masson Blanch va interposar un recurs d'empara contra la inactivitat de la Secció d'Instrucció Especialitzada 1 de la Batllia en el marc de la causa 8000168/2015, que derivaria en una presumpta vulneració dels drets a un judici de durada raonable i a un procés degut, reconeguts a l'article 10 de la Constitució.

2. Argumentació jurídica

2.1. Argumentació del recurrent

- El recurrent interposa un recurs d'empara que denuncia la inactivitat de la Secció d'Instrucció Especialitzada 1 de la Batllia respecte de les actuacions penals 8000168/2015, atès que considera que es vulnera el dret a un judici de durada raonable, reconegut a l'article 10.2 de la Constitució, i, el dret a un procés degut, reconegut a l'article 10.1 d'aquest mateix text.

- Refereix que les diligències prèvies es van incoar els dies 22 i 23 de juliol del 2015 i que en aquesta darrera data es va dictar un aute de bloqueig, de control i d'embargament de comptes bancaris. Després de les investigacions oportunes, el 18 d'octubre del 2018 es va donar lloc al sobreseïment provisional de les actuacions. No obstant això, el 30 de setembre del 2019, es va deixar sense efecte el sobreseïment esmentat i es van obrir de nou les actuacions. Han transcorregut 5 anys des d'aquesta reobertura sense que s'hagin explicitat els seus motius, ni els seus fonaments.

- El 30 d'agost del 2022, el 30 de novembre del 2023 i l'1 de febrer del 2024 va demanar l'arxivament o el sobreseïment definitiu, sense que s'hagi obtingut cap resposta. El recurrent porta més de 9 anys amb les diligències obertes i els seus comptes bloquejats amb els greus perjudicis que aquesta situació li genera, com a dany emergent i lucre cessant. Recorda que l'article 40 del Codi de procediment penal obliga als batlles a instruir les diligències prèvies de manera abreujada, precisa i amb celeritat.

- Per acabar, demana al Tribunal Constitucional que atorgui l'empara sol·licitada, que declari la vulneració dels drets esmentats, que acordi restablir-lo en la integritat dels seus drets ordenant un termini, el més breu possible, per tal que la Batllia resolgui les peticions pendents i que es declari el seu dret a ser indemnitzat pels danys i perjudicis soferts.

2.2. Argumentació del Ministeri Fiscal

- Després d'examinar els criteris establerts pel Tribunal Constitucional i pel Tribunal Europeu dels Drets Humans per determinar si la durada d'un procediment pot ser qualificada d'irraonable o d'indeguda, el Ministeri Fiscal constata que en aquest cas han passat més de 9 anys des de que es

van incoar les diligències prèvies en qüestió i des de que es van bloquejar els havers bancaris del recurrent, sense que s'hagi dictat encara una resolució que acordi l'arxivament, o el sobreseïment provisional o la incoació del sumari.

- Dit això, posa en relleu que el 17 de gener del 2022, el Tribunal Constitucional ja va reconèixer la vulneració del dret a un judici de durada raonable del Sr. Juan Marco Masson Blanch en el marc d'aquesta causa, així com el seu dret a ser indemnitzat pel retard sofert. Per tant, no és procedent reclamar la dilació des de l'inici.

- Pel que fa a diversos períodes d'inactivitat denunciats pel recurrent, el Ministeri Fiscal efectua una anàlisi acurada i constata concretament que els insistiments efectuats el 30 d'agost del 2022, el 30 de novembre del 2023 i l'1 de febrer del 2024, demanant l'arxivament de la causa o el seu sobreseïment provisional, així com l'aixecament de les mesures cautelars, no podien ser ateses fins que el Tribunal de Corts hagués resolt l'apel·lació de la primera petició desestimada mitjançant un aute de la batlle instructora del 22 de juny del 2022.

- Aquesta resolució no va ser dictada fins al 6 de maig del 2024, en què el Tribunal de Corts va confirmar la decisió de la Batllia.

- En aquest sentit, de conformitat amb l'efecte devolutiu del recurs d'apel·lació, la batlle instructora no podia resoldre les qüestions plantejades en l'escrit del 30 d'agost del 2022, ni les dels escrits posteriors.

- El 22 d'agost del 2024, la batlle instructora va dictar un aute que va acordar no donar lloc a la petició efectuada en l'escrit del 30 d'agost del 2022, ni a la dels escrits posteriors.

- Per aquests motius, el Ministeri Fiscal manifesta que no s'oposa a l'estimació parcial de la vulneració del dret a un judici de durada raonable respecte d'aquest recurs.

3. Fonaments jurídics del Tribunal Constitucional

3.1. La jurisprudència d'aquest Tribunal Constitucional ha establert quins són els paràmetres que s'han de prendre en consideració per poder concloure si la durada d'un judici és o no és raonable (veg. per ex. les sentències del 14 de març del 2001 -causa 2000-17-RE-, del 7 de setembre del 2005 -causa 2005-21-RE-, del 7 de maig del 2018 -causes 2017-38-RE i 2017-54-RE-, del 7 de setembre del 2018 -causa 2018-10-RE-, del 19 de desembre del 2018 -causa 2018-50-RE-, del 22 de maig del 2019 -causa 2019-14-RE-, del 13 de juliol del 2020 -causa 2020-19-RE-, del 14 de febrer del 2022 -causa 2021-97-RE-, del 20 d'abril del 2022 -causa 2022-23-RE-, del 7 de setembre del 2022 -causa 2022-39-RE-, del 17 d'abril del 2023 -causa 2023-5-RE-, del 14 de juliol del 2023 -causa 2023-30-RE-, del 9 de setembre del 2024 -causa 2024-31-RE-, del 12 de juliol del 2024 -causa 2024-22-RE-, del 18 d'octubre del 2024 -causa 2024-38-RE-, i més recentment, del 18 de novembre del 2024 -causa 2024-52-RE).

I aquesta doctrina del Tribunal Constitucional s'alinea amb la jurisprudència del Tribunal Europeu dels Drets Humans (veg. la sentència del 13 de juliol de 1983, recaiguda en el cas Zimmermann i Steiner c/ Suïssa, així com la sentència del 27 de juny del 2000, recaiguda en el cas Frydlender c/ França).

3.2. La concreció de la durada "*raonable*", com a concepte jurídic indeterminat, exigeix valorar la complexitat processal, el temps transcorregut, l'actitud processal de les parts i l'activitat dels tribunals (veg. les sentències del 25 de maig del 2007 -causa 2007-2-RE- i del 10 d'octubre del 2016 -causa 2016-8-RE-), d'acord amb les peculiaritats del cas concret (veg. la sentència del 15 de desembre del 2014 -causa 2014-23-RE).

3.3. Si traslladem les consideracions anteriors al cas actual es pot constatar, en primer terme, que les actuacions de caire penal -la instrucció- es van iniciar l'any 2015 i, per aute del 23 de juliol del 2015 es va acordar el bloqueig, el control i l'embargament dels comptes bancaris del recurrent. El 18 d'octubre del 2018 es van sobreseure provisionalment les diligències prèvies, però, el 30 de setembre del 2019 es va deixar sense efecte aquest sobreseïment i es van reobrir les diligències prèvies sense que s'hagin explicitat, des d'aleshores fins ara, les causes o els motius que ho van motivar. A més, tal com diu el Ministeri Fiscal, el Tribunal Constitucional va reconèixer la vulneració del dret a un judici de durada raonable al Sr. Juan Marco Masson Blanch en la sentència del 17 de gener del 2022, recaiguda en la causa 2021-93-RE, així com el seu dret a ser indemnitzat pel retard sofert.

3.4. El recurrent en empara ha instat a la Batllia per tal que es pronunciï respecte de la petició de sobreseïment i d'aixecament de les mesures cautelars, a la vegada que no existeixen dades per apreciar una eventual complexitat de l'afer, però que, en tot cas, no justificarien l'absència d'una conclusió de les diligències prèvies passats més de 9 anys. En efecte, l'article 40 del Codi de procediment penal exigeix al batlle instructor que tramiti les diligències de forma abreujada, precisa i amb celeritat i aquestes exigències no s'han complert en aquest cas.

D'això que s'ha exposat, es pot concloure que l'activitat del recurrent ha estat proactiva respecte del dictat d'una resolució que posi fi, en un sentit o en un altre, a les diligències prèvies, però el Tribunal d'instrucció no ha donat resposta a aquesta qüestió després de més de 9 anys de tramitació, sense que existeixi cap justificació, derivada de la complexitat processal o objectiva, que ho fonamenti.

3.5. Com aquest Tribunal Constitucional va exposar en la seva sentència del 17 de gener del 2023 (causa 2022-60-RE) i en la del 20 de setembre del 2023 (causa 2023-39-RE):

"*L'estimació de l'excessiva i indeguda durada del procés determina l'adopció d'aquelles mesures que l'article 92 de la Llei qualificada del Tribunal Constitucional estableix per tal que siguin adoptades per a la reposició del recurrent en la plenitud del seu dret a un procés de durada raonable. Aquest Tribunal ja ha fet ús d'aquesta possibilitat en diverses ocasions i darrerament en la seva sentència del 17 de gener del 2023 (causa 2022-60-RE) ja esmentada al fonament jurídic anterior. Per aquest motiu és procedent fixar a la Secció d'Instrucció Especialitzada 1 de la Batllia un termini dins el qual haurà de culminar les diligències acordades o aquelles altres que resultin procedents i concloure el sumari, d'acord amb la decisió ja presa en la providència del 22 de setembre del 2021, tot i la petició del Ministeri Fiscal en el seu escrit del 22 de gener del 2022. En uns temps en els quals el dret comparat ens dona mostres de la voluntat dels legisladors dels països respectius, en el sentit que la instrucció d'un procés penal tingui una durada en el temps de caràcter prefixat, el lapse temporal transcorregut en aquest cas, des de l'inici de les actuacions, no és admissible. Aquest termini es fixa en sis mesos, prorrogables per uns altres sis, mitjançant resolució degudament fonamentada*".

En consonància amb la nostra doctrina, és procedent fixar un termini de 3 mesos per tal que la Secció d'Instrucció Especialitzada 1 de la Batllia resolgui la petició de sobreseïment de les actuacions i l'aixecament de les mesures adoptades de bloqueig, de control i d'embargament dels comptes bancaris. Aquest termini només podrà ser prorrogat per 3 mesos més, en el cas que la Batllia dicti una resolució que fonamenti degudament la necessitat de la pròrroga.

3.6. En darrer terme, constatada la durada indeguda i no raonable d'aquest procés penal, el recurrent sol·licita que el Tribunal Constitucional reconegui que s'ha produït un perjudici econòmic, atès que els seus comptes estan embargats des del 2015.

És clar que l'estimació del recurs d'empara comporta, de conformitat amb l'article 92.2 de la Llei qualificada del Tribunal Constitucional, una indemnització a determinar per la jurisdicció ordinària.

Com va succeir en el cas de la nostra sentència del 20 de setembre del 2023 (causa 2023-39-RE) també concorre un paràmetre a tenir especialment en compte. Els comptes corrents embargats del recurrent es mantenen subjectes a la trava durant més de 9 anys, sense que se n'obtingui cap

rendiment econòmic.

Per tant, la durada no raonable i excessiva del procés penal afecta als drets fonamentals a la jurisdicció i al procés degut de la part que demana l'empara, i alhora produeix evidents perjudicis econòmics; extrem que haurà de ser tingut en compte per la jurisdicció ordinària en el moment de fixar la indemnització.

3.7. L'estimació del recurs d'empara justifica la no imposició de les costes processals d'aquesta alçada (arg. a contrari article 92.4 de la Llei qualificada del Tribunal Constitucional).

Decisió:

En atenció a tot això que s'ha exposat, el Tribunal Constitucional, per l'autoritat que li confereix la Constitució del Principat d'Andorra,

Ha decidit:

1. Seguir la tramitació dels recursos d'empara 2024-47-RE i 2024-48-RE de manera independent i separada.

2. Estimar el recurs d'empara 2024-47-RE interposat per la representació processal del Sr. Juan Marco Masson Blanch contra la inactivitat la Secció d'Instrucció Especialitzada 1 de la Batllia.

3. Declarar que s'ha vulnerat el seu dret a un judici de durada raonable, reconegut a l'article 10 de la Constitució.

4. Comminar la Secció d'Instrucció Especialitzada 1 de la Batllia que adopti, en un termini màxim de 3 mesos, prorrogable per decisió fonamentada per altres 3 mesos, les mesures que estan en l'àmbit de les seves competències per fer cessar la vulneració d'aquest dret fonamental.

5. Declarar que el recurrent té dret a ser indemnitzat en la quantia que determini la jurisdicció ordinària mitjançant el procediment adient, d'acord amb els paràmetres establerts en el fonament jurídic 3.6 d'aquesta resolució.

6. No fer imposició de les costes processals en relació amb aquest recurs d'empara.

7. Publicar aquesta sentència, d'acord amb allò que disposa l'article 5 de la Llei qualificada del Tribunal Constitucional, al *Butlletí Oficial del Principat d'Andorra*.

I així, per aquesta sentència nostra, que ha de ser notificada a la representació processal del recurrent, al president de la Batllia i al Ministeri Fiscal ho pronunciem, manem i signem a Andorra la Vella, el 20 de desembre del 2024.

Joan Manel Abril Campoy — President

Pere Pastor Vilanova — Vicepresident

Josep-D. Guàrdia Canela

Magistrat

Jean-Yves Caullet

Magistrat